

Historia:

Konkursy przedmiotowe organizowane przez Śląskiego Kuratora Oświaty dla uczniów szkół podstawowych w roku szkolnym 2025/2026

Zakres wiedzy i umiejętności oraz wykaz literatury

Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Historii

dla uczniów szkół podstawowych województwa śląskiego
w roku szkolnym 2025/2026

I. Cele konkursu

1. Doskonalenie sprawności czytania, pisania oraz korzystania z informacji.
2. Upowszechnianie czytelnictwa i rozwój kompetencji czytelniczych uczniów.
3. Rozwijanie humanistycznych zainteresowań uczniów szkół podstawowych.
4. Wdrażanie do samokształcenia i podejmowania odpowiedzialności za własny rozwój.
5. Stwarzanie uczestnikom konkursu możliwości prezentacji uzdolnień i samorealizacji.

II. Zakres umiejętności

Umiejętności wymagane od uczestników Konkursu Przedmiotowego z Historii opisane są w podstawach programowych dla przedmiotów: Historia i społeczeństwo oraz Historia dla szkoły podstawowej:

1. sytuowanie zjawisk, wydarzeń i procesów historycznych w czasie i przestrzeni;
2. porządkowanie chronologiczne;
3. dostrzeganie zmian w funkcjonowaniu społeczeństw i związków pomiędzy różnymi dziedzinami życia;
4. dostrzeganie ciągłości rozwoju cywilizacyjnego i kulturowego;
5. charakteryzowanie zjawisk, wydarzeń i procesów historycznych;
6. dostrzeganie i wyjaśnianie związków przyczynowo – skutkowych;
7. wyjaśnianie znaczenia wydarzeń dla rozumienia współczesnego świata;
8. pozyskiwanie i porównywanie informacji pochodzących z różnych źródeł;
9. tworzenie narracji historycznej w oparciu o informacje pochodzące z różnych źródeł;
10. formułowanie wniosków i ocen.

III. Zakres treści

Konkursy przedmiotowe organizowane przez Śląskiego Kuratora Oświaty dla uczniów szkół podstawowych w roku szkolnym 2025/2026

2

Zakres treści Konkursu Przedmiotowego z Historii jest zgodny z treściami podstaw programowych dla przedmiotów Historia i społeczeństwo oraz Historia dla szkoły podstawowej. Obejmuje również treści wskazanych pozycji literatury. Wskazana literatura jest rozszerzeniem zakresu treści konkursu.

I stopień

Zakres wiedzy i umiejętności oraz proponowanej literatury opracowuje szkolna komisja konkursowa zgodnie z § 6 regulaminu konkursu. Informację przekazuje dyrektor szkoły do 10 września 2025 r.

II stopień

Zakres treści

1. Cywilizacje starożytne:
 - a) porównanie koczowniczego trybu życia z osiadłym;
 - b) cywilizacje Starożytnego Wschodu (Mezopotamii, Egiptu i Izraela) oraz cywilizacje starożytnej Grecji i Rzymu - lokalizacja w czasie i przestrzeni oraz charakterystyka struktur społecznych i systemu wierzeń;
 - c) systemy sprawowania władzy oraz organizacja społeczeństwa w Egipcie, Atenach peryklejskich i Rzymie;
 - d) najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej świata starożytnego w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, architekturze, sztuce, literaturze;
 - e) narodziny oraz rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa.
2. Świat islamski i Bizancjum:
 - a) zasięg podbojów arabskich i ich wpływ na Europę;
 - b) zasięg i osiągnięcia cesarstwa bizantyjskiego;
 - c) dostrzeganie różnic między chrześcijaństwem wschodnim i zachodnim.

3. Władza, społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy:

Konkursy przedmiotowe organizowane przez Śląskiego Kuratora Oświaty dla uczniów szkół podstawowych w roku szkolnym 2025/2026

3

- a) państwo Franków;
- b) rozłam w Kościele w XI wieku;
- c) relacje pomiędzy władzą cesarską a papieską;
- d) system lenny i podziały społeczne w średniowieczu;
- e) życie średniowiecznego miasta i wsi;
- f) kultura rycerska;
- g) styl romański i styl gotycki;
- h) rola Kościoła (w tym zakonów) w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego.

4. Polska w okresie wczesnopiastowskim:

- a) państwo pierwszych Piastów i umiejscowienie jej w czasie i przestrzeni;
- b) okoliczności przyjęcia chrztu przez Piastów oraz następstwa chrystianizacji Polski;
- c) kryzys, odbudowa i rozwój państwa Piastów za rządów Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego;
- d) dokonania Bolesława Krzywoustego.

5. Polska w okresie rozbicia dzielnicowego:

- a) przyczyny oraz skutki rozbicia dzielnicowego;
- b) przemiany społeczne i gospodarcze, z uwzględnieniem ruchu osadniczego;
- c) sytuacja międzynarodowa ziem polskich w okresie rozbicia dzielnicowego;
- d) proces zjednoczenia państwa polskiego na przełomie XIII i XIV wieku.

6. Polska w XIV - XV wieku:

- a) rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV i XV wieku;
- b) dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej oraz w polityce zagranicznej;
- c) unia Polski z Litwą;
- d) związki Polski z Węgry w XIV i XV wieku;
- e) relacje polsko-krzyżackie w XIII-XV wieku;
- f) rozwój monarchii stanowej i uprawnień stanu szlacheckiego (do konstytucji nihil novi).

7. Wielkie odkrycia geograficzne:

- a) przyczyny i skutki odkryć geograficznych;

Konkursy przedmiotowe organizowane przez Śląskiego Kuratora Oświaty dla uczniów szkół podstawowych w roku szkolnym 2025/2026

4

- b) najważniejsze dokonania odkrywców na przełomie XV i XVI w.

8. Europa w XV i XVI wieku:

- a) cechy renesansu europejskiego i najważniejsze osiągnięcia przedstawicieli tej epoki;
- b) przyczyny i następstwa reformacji;
- c) kontrreformacja w Kościele katolickim.

9. Polska i Litwa w czasach ostatnich Jagiellonów:

- a) najważniejsze wydarzenia w dziedzinie polityki wewnętrznej ostatnich Jagiellonów;
- b) polityka zagraniczna ostatnich Jagiellonów;
- c) unia realna pomiędzy Polską a Litwą;
- d) demokracja szlachecka;
- e) życie gospodarcze w XVI wieku;
- f) największe osiągnięcia polskiego renesansu;
- g) reformacja na ziemiach polskich.

10. Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVI i XVII wieku:

- a) stosunki wyznaniowe i narodowościowe w Rzeczypospolitej oraz główne założenia konfederacji warszawskiej;
- b) okoliczności uchwalenia artykułów henrykowskich i zasady wolnej elekcji;
- c) przyczyny i skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją, Szwecją i Turcją;
- d) przyczyny i następstwa powstania Bohdana Chmielnickiego na Ukrainie;
- e) zakres chronologiczny i zasięg terytorialny potopu szwedzkiego;

f) najważniejsze bitwy w XVII wieku: pod Kircholmem, Kłuszynem, Chocimiem, Zbarażem, Beresteczkiem, Wiedniem;

g) kultura baroku - przykłady architektury i sztuki.

11. Europa w XVII i XVIII wieku:

- a) monarchia absolutna na przykładzie Francji Ludwika XIV;
- b) idee oświecenia w nauce, literaturze, architekturze i sztuce;
- c) reformy oświeceniowe w Prusach, Rosji i Austrii.

12. Rzeczpospolita Obojga Narodów w I połowie XVIII wieku:

- a) przejawy kryzysu państwa w epoce saskiej;
- b) pozycja międzynarodowa Rzeczypospolitej w czasach saskich.

Konkursy przedmiotowe organizowane przez Śląskiego Kuratora Oświaty dla uczniów szkół podstawowych w roku szkolnym 2025/2026

5

13. Powstanie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej:

- a) przyczyny i następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość;
- b) wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych.

14. Wielka rewolucja we Francji:

- a) główne przyczyny rewolucji i jej rezultaty;
- b) Deklaracja praw człowieka i obywatela.

15. Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej:

- a) przykłady naprawy państwa za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego;
- b) obrady Sejmu Wielkiego oraz najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja;
- c) konfederacja targowicka i jej następstwa;
- d) polskie oświecenie i przykłady sztuki okresu klasycyzmu.

16. Walka o utrzymanie niepodległości w ostatnich latach XVIII wieku:

- a) zmiany terytorialne w Rzeczypospolitej w czasie rozbiorów;
- b) przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego;
- c) przyczyny wewnętrzne i zewnętrzne upadku Rzeczypospolitej.

17. Epoka napoleońska:

- a) wojny napoleońskie;
- b) utworzenie Legionów Polskich we Włoszech;
- c) powstanie Księstwa Warszawskiego, jego ustrój i terytorium;
- d) przemiany polityczno-ustrojowe i społeczno-gospodarcze w Europie w okresie

Podręczniki z historii dla szkół podstawowych.

Konkursy przedmiotowe organizowane przez Śląskiego Kuratora Oświaty dla uczniów szkół podstawowych w roku szkolnym 2025/2026